

Nordslesvig i 1892.

Af Gustav Johannsen.

Provinssynodens Forhandling i Rendsborg i Slutningen af Aaret 1891 angaaende det danske Sprogs Stilling i de nordslesvigske Folkeskoler førte som bekendt til et Resultat, der kun var skikket til at vække Uvillie hos den nordslesvigske Befolkning. For at gøre Religionsundervisningen i de nordslesvigske Folkeskoler saa frugtbringende som muligt, havde Befolkningens Repræsentanter i denne kirkelige Forsamling andraget paa, at den nævnte Undervisning udelukkende maatte blive meddelt paa Dansk, og at der maatte indføres en dansk Sprogundervisning af mindst to Timer om Ugen. Dansk er Børnenes Modersmaal, men derfor og netop derfor er det ligegodt nødvendigt, at de lære at bruge det rigtig baade skriftlig og mundtlig. Men ikke engang i denne ligefremme og naturlige Sag fandt Nordslesvigerne den Støtte, som de havde ventet af den kirkelige Forsamling og særlig af dennes gejstlige Medlemmer. Paa dette Omraade, havde man ventet, maatte Germaniseringsbestræbelserne komme til at staa tilbage for den eneste naturlige Maade at opdrage de unge Sjæle paa, der ikke maa forhindres i allerede i den spæde Alder ad de jævne Veje at komme til ham,

der sagde, at Himmerigets Rige hører dem til. — Den preussiske Kultusminister havde sendt Provinssynoden en Skrivelse, hvori Nordslesvigernes Andragende stempledes som „politisk“, og hvori der advaredes imod at give Nordslesvigerne Medhold. Denne Skrivelse blev bestemmende for Forsamlingens Flertal, og Nordslesvigernes Andragende blev dødsdømt.

Dette Resultat blev en ny Skygge paa den nordslesvigske Himmel ved Aarets Begyndelse og varslede om vedblivende Haardhed fra Magthavernes Side.

De nordslesvigske Medlemmer af Provinssynoden i Forening med deres verdslige Kolleger i Provstisynoderne og Synodeudvalgene indsendte nu i Januar Maaned 1892 en Petition til det preussiske Deputeretkammer, hvori de androge paa, at

„det høje Deputeretkammer vil gøre sin Indflydelse „gældende og hos den høje kongelige Statsregering „virke hen til, at Overpræsidual-Anvisningen af 18. December 1888 tildels ophæves, og at Religionsundervisningen i de nordslesvigske Folkeskoler paa Landet „maa blive meddelt paa Dansk i sex Timer ugentlig, samtidig med, at der indføres en tilstrækkelig „Undervisning i det danske Sprog, mindst to Timer „ugentlig.“

Denne Petition blev af Deputeretkamret henvist til dets Undervisningsudvalg, der ogsaa satte den paa Dagsordenen for et Par af sine Møder. I det sidste af disse Møder kom Petitionen til en flygtig Behandling, men da der ikke var en Regeringsrepræsentant tilstede, der kunde give Oplysninger angaaende nogle Anker over Udførelsen af Anvisningen af 18. December 1888, udsattes det at tage

en endelig Beslutning til et senere Møde. Dette Møde kom imidlertid ikke istand forinden Kamrets Hjemsendelse og saaledes kom Petitionen ikke til Forhandling i selve Deputeretkamret. Da Deputeretkamret imidlertid atter traadte sammen i November Maaned, indsendtes den samme Petition igen, saa nu er der Udsigt til, at den i Løbet af de første Maaneder i 1893 vil komme til Forhandling baade i Udvalget og i Plenum.

I over tusind Aar har Byen Slesvig været Sæde for den slesvigske Biskop, og Hertugdømmet Slesvig har i samme Tid udgjort og udgør endnu et eget Bispedømme. I Begyndelsen af Aaret 1892 flyttedes Bispesædet fra Slesvig til Kiel, altsaa udenfor Bispedømmet.

Den slesvigske Biskop har at gøre med to Kirkesprog: det danske og det tyske. Dette vanskeliggør hans Embedsførelse, thi han skal ligesom slaa Bro over den Adskillelse, som de to Sprog i samme Forvaltning ganske naturlig føre med sig.

I et Møde af det preussiske Deputeretkammer i Marts Maaned udtalte Forfatteren af disse Linier sig i sin Egenkab af Deputeret for første slesvigske Valgkreds imod Bispesædets Flytning til Holsten og fremhævede de Vanskeligheder, der formentlig maatte fremgaa af, at Biskoppen boer udenfor sit Bispedømme.

Mine Ord foranledigede et skarpt Svar fra Kultusministeren og et heftigt Angreb fra en preussisksindet slesvigske Deputerets Side. Kultusministeren indrømmede, at han personlig ikke havde været for Bispesædets Flytning, men denne Forholdsregel afgang af Kongen og den tillod derfor Huset hverken en Kritik eller en Beslutning. Den preussisksindede slesvigske Deputerede angreb min politiske

Virksomhed, men lod selve Sagen uberørt. Disse Angreb gave mig imidlertid Lejlighed til at give en Skildring af den nordslesvigske Befolknings nationale Kamps Underlag, som i al Korthed lød saaledes:

„Vi danske Nordslesvigere pleje vor Nationalitet og hæve og fremme vort Folks aandelige og materielle Vel­ færd. Nationaliteten er for os Indbegrebet af alle de aandelige og sædelige Goder, der ere overleverede os af vore Forfædre. Hvad vore Modstandere kalde dansk Agitation, er ene og alene vor energiske Virksomhed for Be­ varelsen og den videre Udvikling af de aandelige og sæde­ lige Goder, som vore Forfædre have overleveret os i Livet, i Hjemmet, i Samfundet, i Videnskaben o. s. v. Vi betale vore Skatter; vore Sønner aftjene deres Værnepligt; men intet Menneske kan forbyde os at fastholde vort Sprog, vor Nationalitet, vor Bevidsthed om at tilhøre det Folk, hvorfra vi ere udgaaede. Vi ere endnu ved samme Sprog og samme Nationalitet nøje knyttede til de danske i Konge­ riget Danmark. Den samme Literatur er vor Ejendom; den glæder vort Hjerte og giver os Fremgang i Kund­ skaber o. s. v.“

I April Maaned fandt der et stort politisk dansk Møde Sted i Christiansfeldt, og paa dette fandt denne Ud­ talelse den store Forsamlings udelte Tilslutning. Det var første Gang, at den danske Befolkning holdt et politisk Møde i Christiansfeldt. Denne lille Købstads Beboere ere oprindeligt (1773) indvandrede tyske Hernhutter, der indtil den nyeste Tid havde nægtet Afholdelsen af politiske Møder i deres Gæstehus. En tysk Forening havde dog endelig formaaet Borgmesteren til at aabne Gæstehusets Døre, og nu forlangte den danske Befolkning samme Gæsteret.

Dette nægtedes først, men da saa en Del patriotiske Gaardmænd fra Omegnen købte et Grundstykke i Nærheden af Byens Gæstehus, for paa dette at bygge et Forsamlingshus, aabnede Brødremenigheden sit Gæstehus for den danske Befolknings Sammenkomster.

Lignende store Møder som det i Christiansfeldt holdtes i Løbet af Aaret paa forskellige andre Steder i Nordslesvig, og allevegne mødte Folk i stort Antal, for det Meste flere, end Lokalteterne kunde rumme. Og ligesom selve Møderne fandt udelt Tilslutning hos Befolkningen, saaledes sluttede man sig ogsaa enstemmig til det Program, som var udtalt i det preussiske Deputeretkammer. Nordslesvigerne ved, hvad de vil, og hvad de vil, arbejde de for af alle Kræfter. De gamle, der ere blevne staaet i Kampen, finde den mest begejstrede Tilslutning hos de unge, og det kan undertiden synes, som om de sidste ville tage Luven fra de første. Men Maalet er for begge Parter det samme, og derfor er der en styrkende Enighed tilstede imellem dem, saa der aldrig høres en Mislyd paa de store Møder, hvor gamle og unge mødes for at raadslaa om og styrke hinanden i Kampen for Folkets højeste nationale Goder.

I Maj Maaned holdt det danske Kongepar Guldbryllupsfest, og Festglæden fra det lille Land lyste ind i Nordslesvig. Aftenen før Guldbryllupsdagen forkyndte de mange Glædesblus, der saas rundt omkring i Nordslesvig, at om man end har spærret med Pæle, saa er Hjertebaandet dog ikke bristet. Da saa Danmarks gamle Konge paa Festdagen mindede om, at han var kommen til Danmarks Hovedstad fra Sønderjylland, og udtalte sin Sorg over at være skilt fra Brødrene sønden for Aaen, og da saa disse

Ord naaede herover, da glattedes Sønderjydens Pande og Haabet skød nye Rødder i de trofast ventende Sjæle. I al Stilhed holdtes der Fest paa Guldbrillupsdagen rundt omkring i Nordslesvig. Man vilde være med, og man var med.

Den nordslesvigske Presse gik ogsaa i 1892 jævnt fremad, kæmpede trofast Side om Side med Befolkningen, men den maatte ogsaa samtidig underkaste sig de samme Forfølgelser som tidligere. Værst vare dog de Genvordigheder, som traf det sydligste danske Dagblad „Flensborg Avis“. Dets Chefredaktør, Jessen, maatte tredie Juledag tiltræde en Fængselsstraf paa 10 Maaneder, for at have fornærmet en tysk Forbunds fyrste og en Skolelærer-Korrespondent til et lidet kendt tysk Blad.

Af mindre politiske Processer forefaldt ogsaa i 1892 en hel Del, baade imod Foreninger og enkelte Personer. Og danske Undersaatter udvist, ligesom i tidligere Tid.

Foreningslivet har ogsaa i 1892 været i stærk Fremgang, og særlig Foredragsforeningerne holdt talrige og godt besøgte Møder. Til de to store og ældre Foreninger, der strække sig over hele Nordslesvig og tælle Tusinder af Medlemmer: „Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig“ og „Den nordslesvigske Vælgerforening“, føjedes ved Slutningen af Aaret en ny, ligeledes paa hele Nordslesvig beregnet Forening: „Den nordslesvigske Skoleforening“. Da Magthaverne ikke have Øre for Klagerne fra Nordslesvigerne over Til sidesættelsen af Modersmaalet, da der i Folkeskolerne ikke undervises i Modersmaalet, og da det fremmede Undervisningssprog i Skolerne hæmmer Børnenes Fremgang i Oplysning, saa ere Nordslesvigerne henviste til udenfor Skolen at hjælpe paa, at den kommende

Slægt ikke bliver fremmed for Fædrene og ikke kommer til at staa tilbage for disse. Den 30. November holdtes der i Skærbæk et Møde af Mænd fra alle mulige Egne i Nordslesvig, og paa dette Møde dannedes der en Forening, der fik Navn af „den nordslesvigske Skoleforening“, og hvis Formaals fastsattes at være: „at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa lovlig Maade at drage Omsorg for Børnenes og Ungdommens Undervisning paa Modersmaalets Grund.“ Foreningen fik en Bestyrelse paa elleve Medlemmer, og den har allerede vundet Tillidsmænd rundt omkring i de forskellige Egne af Nordslesvig. I det Op-raab, som Bestyrelsen har udstedt, hedder det bl. a.:

„De fire Timers dansk Religionsundervisning ugentlig, som endnu ere tilbage i de fleste Skoler, ville vi kæmpe til det yderste for at beholde, hvor man gør Forsøg paa at faa dem bort.

Hovedsagen er dog efter vort Syn, at Hjemmene selv tage fat paa at lære Børnene at læse og skrive Modersmaalet, og meddele dem af dets rige Skatte. Derfor ville vi især opmuntre og hjælpe i den Retning, blandt andet ved at udsende Vandrelærere, som kunne hjælpe Forældrene til at faa det rette Greb derpaa, give Anvisning paa Bøger og andet nødvendigt Skolemateriale.

Hvor der gøres Forsøg paa at forhindre dette Arbejde, ville vi med Raad og Daad hjælpe Medlemmerne til deres lovlige Ret.

De, der ville have deres konfirmerede Børn paa Efterskole eller Højskole og ikke selv have Raad til at bekoste dette, ville vi, saa vidt Midlerne række, hjælpe i Forhold til deres Trang.

I det hele ville vi gøre alt, hvad vi formaa, for at

værne om og pleje Modersmaalet og det danske Aandsliv hos Børnene og Ungdommen, for at der kan være en veloplyst og kraftig dansk Slægt til at afløse den nuværende.

Sagen er ikke alene tvingende nødvendig, om vi ville bevare vort Folkeliv, men tillige saa god og retfærdig, at vi kunne tage fat i Guds Navn med godt Mod, sikre paa, at lade vi kun ikke selv forknyt Hænderne synke, saa vil han lægge sin Velsignelse til, at vi kunne bevare det Sprog og det Liv, han selv har givet os.“

Foreningen fandt saa godt som overalt en begejstret Modtagelse, og alt tyder paa, at den vil vinde stærk Tilslutning.

Saaledes blev dette nye Udslag af national Vækkelse og Kraft et Lysglimt paa den nordslesvigske Himmel, der er skikket til at bære nyt Haab og nyt Mod ind i det nye Aar, og vidner om, at i vor nationale Kamp kendes det ikke at blive træt.